№ 204 Դեկտեմբերի 22 (Դեկտեմբերի 4) 1879 Դեկտեմբերի 22 (Դեկտեմբերի 4) № 204

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 բուբլի կես տարվանը 6 բուբլի
Առանձին համարները 5 կոպեկով

Խմբագրվում է մի միայն խմբագրության մէջ։

Հասցեագրվում է դիմում են տպագրողի
Типогр. Редакція „Мшакъ"

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւաւոտեան 10—2 ժամ
(Կոյսի նիստերի և ազգ տօնից)

Ձեռագրները չեն տպագրվում և չեն վերադարձվում։

Հայտարարությունների համար վճարվում են
յուրաքանչիւր տողի 2 կոպեկ։

„ՄՇԱԿ"
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ
1880 թ-ին

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ԱՄԵՆ ՕՐ, բացի առաւ և տօներից հետևեալ պարզով։

Լրագրի գինը և պրոգրամները նոյն են մնում։ Միայն առանձին ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ «ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 բուբլի է, կէս տարվան 6 բուբլի։ Դուրս կգայ նաև ՄԻՈՅՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ մէջ։

ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐՆԵՐԸ ծախվում են 5 կոպեկով հատը։

Օտար քաղաքներից պէտք է գրեալ հետևեալ հասցէով ТИПОГ. Редакція „Мшакъ".

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԵՐԻՈՆԻ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսիա և Ամերիկա—Նոր բրիգին առևտրական նաւերի նոր նաւակ Կանադայի նոր նաւակ Խոսքերին բուրիչ — Ալբանացիներ առևտրական նաւերի բուրիչ — Ալբանացիներ առևտրական նաւերի բուրիչ — Ամերիկա հետևորդներ — Ամերիկայի բանաստեղծներ — բանաստեղծներ — Հայ հրատարակչութիւններ։

ՖՐԱՆՍԻԱ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱ

Չգիտէ հասկանալ Ֆրանսիայի և Եւրոպական Ճեպագրի երկիւղների այժմեան գրութիւնը, կը հաւանգրենք որ Ֆրանսիան եւրոպական միակ երկիրն է, որ պրոպագանդա է այժմ իր ներքին գործերով և չէ մտածում ոչ պատերազմի, ոչ նուաճումների մասին։

Այդ մասին Ֆրանսիական «La France» լրագիրը հրատարակեց նոյնիսկ մի շատ բնորոշիչ և գեղեցիկ յօդուած։

Նա Հնգանդիս գցնդ մի անցաւոր հայեացք ամբողջ արևմտեան Եւրոպայի վրայ։

Նոր Գերմանիան պատերազմում է Կարլի և Կարոլի մէջ, սպառնում է Կ. Պոլսին, երազում է իր ձեռքը գցել Փոքր-Ասիան և Հոյաստանը, Աստրո-Հունգարիան ձգտում է տիրապետել ամբողջ Խաղկանեան թերակղզին, Խուսիան ազատ աչքով է նայում Տրիէստի և Տիրոլի մի մասի վրայ, Հարաւեան տանջվող 15.000 հոգի գոյը է ուզում Կորսիկան և այլն։

Այդ արտաքին գրգռումները ասելն տեղ, մինչև անգամ Անգլիայում, Հասցրին ահագին ապստամբութիւնի սկիզբները գանձապետը։ Այս մինչև որ ասեմ մեռան Խրտպանի բոլոր տէրտէրների թանգը բարձրացրեց ինչ գժ է տի պարտքերը ծառ կելու վրա են դարձել։ Իրանց ամբողջ ուշադրութիւնը, Ֆրանսիան շարունակում է հանգիստ կերպով աշխատել և հաստատում է իր եկամուտների գուտ արդիւնքները....

Հասկանալի է, որ անընդհատ ծախսերի նոր պրոէկտներ ուշքի առջև ունենալով և տեսնելով իրանց տէրտէրների կողմից բռնած աշխատանքով քաղաքականութիւնը ընթացքը, ապրելը ուրիշի մէջ են և ասենդը՝ թէ Անդրիում, թէ Պրուսիում, թէ Հռոմում, թէ Մադրիդում հայրենում են միանգամ՝ այդ պիտով ուր կերթեանք։ Մեզնից մնում որ պատերազմ են գուշակում, բայց որտեղ և ուր մնում,—չը գիտեն....

Բան երևոյթներ, բայց Ֆրանսիայից միակ երկիր, որ ապրում խաղաղ է երևում,—գա Պերսանիան է։ Բայց նա էլ սիտուացիան նոր ծախսերի մէջ է ընկնում անդադար զինուորներով և անդադար գոյը պահելով։ Դա էլ, թէ էլ ոչ անմիջապէս, խառնվում է այժմ արտաքին, պատերազմական քաղաքականութիւնների մէջ։

Պերսանիայի տրտունջները Ֆրանսիան է։ Ֆրանսիան քաջում է և շարունակում է աշխատել, իսկ Պերսանիան կարդում է գուցէ նոր պատրաստում է պատերազմ։

Ֆրանսիայի գործերի այդ դրութիւնը նպաստաւոր է։ Մնչև տարին տրիշները տեսնի կը փառանեն իրանց այժմը, այնպան Ֆրանսիան իմ ոգ հնարի խնայելի տնտեսական, աշխատանքի և խնայողութիւնի պրինցիպներին, տեսնելու Հարստանայ։ Արդեն Նոր տարին տեսնի կը հնարի փառոց և բանագոց քաղաքականութիւնը, որդան խաղաղ ժամանակ տեսնի դրդը կը պահի,—այնպան կը շտապեցնի ապագայ քաղաքակրթիտ ութիւնն ակզբունքի իրագործումը՝ գինարեի ոտի բնեալը։

«La France» լրագրի յօդուածը վերջացնում է հետևեալ խոսքերով։

«Իսոյ գնան եւրոպական պետութիւնները, ուր որ կամենան, մեզ ի՞նչ փոյթ։ Գուցէ նրանք ընթացքում են դէպի կատաստրոֆ

մոտ է տիրապետելու ամբողջ Խաղկանեան թերակղզին, Խուսիան ազատ աչքով է նայում Տրիէստի և Տիրոլի մի մասի վրայ, Հարաւեան տանջվող 15.000 հոգի գոյը է ուզում Կորսիկան և այլն։

Այդ արտաքին գրգռումներ ասելն տեղ, մինչև անգամ Անգլիայում, հասցրին ահագին ապստամբութիւնի սկիզբները գանձապետը։ Այս մինչև որ ասեմ մեռան Խրտպանի բոլոր տէրտէրների թանգը բարձրացրեց ինչ գժ է տի պարտքերը ծառ կելու վրա են դարձել։ Իրանց ամբողջ ուշադրութիւնը, Ֆրանսիան շարունակում է հանգիստ կերպով աշխատել և հաստատում է իր եկամուտների գուտ արդիւնքները....

Հասկանալի է, որ անընդհատ ծախսերի նոր պրոէկտներ ուշքի առջև ունենալով և տեսնելով իրանց տէրտէրների կողմից բռնած աշխատանքով քաղաքականութիւնը ընթացքը, ապրելը ուրիշի մէջ են և ասենդը՝ թէ Անդրիում, թէ Պրուսիում, թէ Հռոմում, թէ Մադրիդում հայրենում են միանգամ՝ այդ պիտով ուր կերթեանք։ Մեզնից մնում որ պատերազմ են գուշակում, բայց որտեղ և ուր մնում,—չը գիտեն....

Բան երևոյթներ, բայց Ֆրանսիայից միակ երկիր, որ ապրում խաղաղ է երևում,—գա Պերսանիան է։ Բայց նա էլ սիտուացիան նոր ծախսերի մէջ է ընկնում անդադար զինուորներով և անդադար գոյը պահելով։ Դա էլ, թէ էլ ոչ անմիջապէս, խառնվում է այժմ արտաքին, պատերազմական քաղաքականութիւնների մէջ։

Պերսանիայի տրտունջները Ֆրանսիան է։ Ֆրանսիան քաջում է և շարունակում է աշխատել, իսկ Պերսանիան կարդում է գուցէ նոր պատրաստում է պատերազմ։

Ֆրանսիայի գործերի այդ դրութիւնը նպաստաւոր է։ Մնչև տարին տրիշները տեսնի կը փառանեն իրանց այժմը, այնպան Ֆրանսիան իմ ոգ հնարի խնայելի տնտեսական, աշխատանքի և խնայողութիւնի պրինցիպներին, տեսնելու Հարստանայ։ Արդեն Նոր տարին տեսնի կը հնարի փառոց և բանագոց քաղաքականութիւնը, որդան խաղաղ ժամանակ տեսնի դրդը կը պահի,—այնպան կը շտապեցնի ապագայ քաղաքակրթիտ ութիւնն ակզբունքի իրագործումը՝ գինարեի ոտի բնեալը։

«La France» լրագրի յօդուածը վերջացնում է հետևեալ խոսքերով։

«Իսոյ գնան եւրոպական պետութիւնները, ուր որ կամենան, մեզ ի՞նչ փոյթ։ Գուցէ նրանք ընթացքում են դէպի կատաստրոֆ

ԲԱՆԱՍՏԻՐԱԿԱՆ

ՀՅԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

ԲՐԻՖԻՔԱՆ ՈՐՊԷՍ ԿԱՆԱՆՑՈՒՆ

—

Բրիֆիքը իր ոգեւորեան գրութիւնով նկարագրում է մի կենդանի, ուր հանդիպում ենք մեր հրաժեշտագրութիւնների բազմաձեւակ տիպերին։ Ամենից են գանգիում մեր մեծաւոր գրագիրների նոր ֆեոդալ-գրիչները — մեր բնաբնիկները, որոնց է գրգռում մեր մեծագոյն, որոնց են խոսվում գաւառներից մեր նշանաւոր ուժերը, և միշտակայ որոնց մեր թարգմ և մեծ գրաքանչիները նրանց, որոնց են գրգռում առանձնական հրապարակի վրա։

Իսկ հնագրագրութիւնների մէջ ես անհնարութիւնները չը պիտի յոյսերիսկ։ Ես կը միայն առանձին առանձին խուսափեր միայն, որոնց պատկերում են ազգ և ազգ գաւառներին և գրգռում են մի տրոյ ազգայնոյին վրա։ Բայց մինչ գրվում է տրան, որ մեր չը ունենք ազգ է, որ ասենն մի խուսափի վրա խուսանվ, ընթերցողը կարդում է այժմ իր ներքին գործերով և չէ մտածում ոչ պատերազմի, ոչ նուաճումների մասին։

Այդ մասին Ֆրանսիական «La France» լրագիրը հրատարակեց նոյնիսկ մի շատ բնորոշիչ և գեղեցիկ յօդուած։

Նա Հնգանդիս գցնդ մի անցաւոր հայեացք ամբողջ արևմտեան Եւրոպայի վրայ։

Գերմանիան պատերազմում է Կարլի և Կարոլի մէջ, սպառնում է Կ. Պոլսին, երազում է իր ձեռքը գցել Փոքր-Ասիան և Հոյաստանը, Աստրո-Հունգարիան ձգտում է

մոտ։ Ամենքս ասում ենք նրա գլխաւոր հատկանիշը։ Նա ոչ է, որ չունում է նրան մի ուժ քաղաքական, մի ուժաւոր ազատ գրագիր

կոչուած։ Իսկ մենք կը պահպանենք հաստատակամ ոգի։»

Այս միջոցառումները լրացրեցին ապերջանութիւնը։ «Պատուանակները, ասում է նա, աշխատում էին, շարունակեցին մեր ներքին կեանքը մշակելու, գրաւոր գրելու ազատութիւնը, իմաստնութիւնը ստեղծելու, իմաստնութիւնը ապրուստին բաղդատելու, իմաստնութիւնը գիտութիւնների և արուեստների ազատ ասպարէզ։»

Ինչպէս այնպէս է, որ Միքանեանը միշտակ է, որ այդպէս է մնալու։ Միայն ապագայի գոյութիւնն է հաստատ գալ միմիայն ապահովուած կը լինէր, եթէ է բոլոր պետութիւնները այդպէս մնալու էին և այդ սկզբունքի վրա հիմնուելով գոյութիւն։

Ամենայն յայտնի է, որ բոլոր պրինցիպները միշտ ամենայնի միշտ և ամենն ուրիշ ասելիս ենն քիչ։

Ասում ամենասիրտ թոյլ է։

Բայց այնպիսի թոյլ է, որ պահանջուած Լուսաւորչի բոլոր պետութիւնները աշխարհակալութիւնն սկզբունքը ենն ընդունել իրանց համար, մի պետութիւնն խաղաղ, շէջոր և անասարկեր բաղաքականութիւնը, գուցէ իրաւամբ կարող է շատ կողմերից մեղադրելի և ենասկան երևալ։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՒԱՒԱ ԵՊԻՍԿՈՊԻՆ

—

14 Նոյեմբերի

Ամէն մի քաղաք որ է որ «Մշոյ» թերթերում տպել չունի կարդալու էջանունը։ Եր գիտենք թէ ոչ ոք պարտաւոր թերթերը. Մինչդեռ նրա համար գրեթէ ամեն բան պատրաստ է։ Ինքս բացի մասից լուրերից, ես պատրաստ եմ նոր թերթերի։ Լոր նոր թերթերի գրել, բայց պրպտելս մի նոր թերթերի, չը գիտեմ թեմ կը յուշեցնի թերթերի պարտաւորութիւնը թէ ոչ։

Շատ ես խոստում ոչ ուսուցչական մոգոցնի մասին, որ ունեցել ունեցաւ մի քանի որ առաջ ընտանի ու Դպրոցական հոգ ոչխարական դպրոցի գործերի։ Ի. Պետրոսեանցի առաջարկութիւնների ոչոց մոգոցում նոր էին ոչ. Ոչ ոչ Պետրոսեանցը, նոր ցնկանեցը, և նրանում գանվեց գրեթէ բոլոր հոգ ուսուցիչները։ Լոպց թեմ նոր գործերի համար էր ոչոց մոգոցը, սակայն պատասխանեցի Ի. Պետրոսեանցը գանվեց ոչոց մոգոցի ոչոց մոգոցը ոչոց մի Դպրոցական և թեմական գործերի վերաբերմամբ հարցերը բարձրանական վերաբերմամբ հարցերը հանձնեցին ոչոց հանձնաժողովներին, ոչոց հարցերը մի քանի ոչոց մոգոցներ, նոր գործերի ոչոց մոգոցներ, ոչոց մոգոցներ ոչոց մոգոցներ։—Ոչ, ոչ, ոչոց գործերը թեմ է, ես եմ ասում սակայն, բան սակայնանելու և բան սակայնանելու, սակայնանելը իրատուն շատեն մեծ Դպրոցական գործերի ոչոց։ Ամենասպասելի և բան վերաբերմամբ հարցերը ոչոց մոգոցի վերաբերմամբ հարցերը ոչոց մոգոցը, ոչոց մոգոցը ոչոց մոգոցը ոչոց մոգոցը։ Ամենասպասելի ոչոց մոգոցի ոչոց մոգոցը ոչոց մոգոցը ոչոց մոգոցը, ոչոց մոգոցը ոչոց մոգոցը ոչոց մոգոցը ոչոց մոգոցը։ Ամենասպասելի ոչոց մոգոցի